KOMISIA EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 11.3.2008
KOM(2008) 133 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE RADE, EURÓPSKEMU PARLAMENTU A EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU

Smerom k zvýšeniu prínosu normalizácie pre inovácie v Európe

1. ÚVOD

V stratégii EÚ pre rast a zamestnanosť označili Komisia a Rada Európskej únie normalizáciu za jeden z hlavných nástrojov na zlepšenie v záujme podpory inovácií. Rada pre konkurencieschopnosť sa v záveroch[1] zo svojho zasadnutia, ktoré sa konalo 4. decembra 2006, zaoberala témou inovácií, pričom zdôraznila potrebu rozšírenia európskeho systému normotvorby a vyzvala Komisiu, aby predložila návrhy na opatrenia, ktoré by príslušné zainteresované strany mali prijať s cieľom tento systém zreformovať a zefektívniť. Aj Európsky parlament vo svojom uznesení o inovačnej stratégii[2] zdôraznil prínos noriem pre inovačnú politiku.

V tomto oznámení, ktoré je odpoveďou na výzvu Rady, sa venuje pozornosť väčšiemu prínosu normalizácie pre inovácie a konkurencieschopnosť. Uvádzajú sa v ňom najdôležitejšie výzvy, konkrétne ciele tvorby a využívania noriem a zjednocujú sa súčasné snahy a navrhované opatrenia, ktoré by mali príslušné zainteresované strany a Komisia prijať.

2. POLITICKÉ CIELE A VÝZVY

Ako už bolo zdôraznené v predchádzajúcich politických dokumentoch, najmä v oznámeniach o všeobecnej inovačnej stratégii[3] a strednodobom hodnotení priemyselnej politiky[4], pri riešení hlavných výziev, ktorým Európska únia čelí, majú hlavnú úlohu inovácie. **Dôležitým prvkom európskych snáh o riešenie problémov v oblasti hospodárstva, životného prostredia a sociálnej oblasti je posilnenie úlohy normalizácie pri podpore inovácií**. Zatiaľ čo nedostatok noriem, obmedzené prijímanie nových noriem alebo pomalá aktualizácia existujúcich noriem prijímaniu inovácií bránia, intenzívnou a účinnou normalizáciou možno urýchliť uvedenie inovácií na domáce a celosvetové trhy.

Výzvy, ako sú napríklad zrýchlené trhové cykly, zbližovanie technológií a trend smerom ku globálnym trhom, vyvolávajú pochybnosti v súvislosti so súčasnými modelmi normalizácie uplatňovanými v Európe a na medzinárodnej úrovni. Tieto pochybnosti vznikajú v situácii rastúcej medzinárodnej konkurencie v oblasti tvorby noriem zo strany nových mocností, ktoré považujú normalizáciu za dôležitú strategickú výhodu. **Z toho vyplýva, že je potrebné prispôsobiť normalizáciu týmto zmeneným podmienkam a posilniť jej úlohu pri podpore inovácií a konkurencieschopnosti.**

3. PRÍNOS NORMALIZÁCIE K INOVÁCIÁM A KONKURENCIESCHOPNOSTI

Normalizácia je dobrovoľná spolupráca medzi výrobným odvetvím, spotrebiteľmi, verejnými orgánmi a ďalšími zúčastnenými stranami s cieľom vypracovávať technické špecifikácie založené na vzájomnej zhode. **Normalizácia dopĺňa trhovo orientovanú hospodársku súťaž,** spravidla v záujme dosiahnutia cieľov, ako je interoperabilita vzájomne sa dopĺňajúcich výrobkov alebo služieb, a v záujme dohodnutia sa na skúšobných metódach

---

1 http://www.eu2006.fi/news_and_documents/conclusions/vko50/en_GB/1165932111543/

2 Uznesenie Európskeho parlamentu z 24. mája 2007 o uplatnení poznatkov v praxi: všeobecná inovačná stratégia pre Európu.

3 KOM(2006) 502, Uvedenie poznatkov do praxe: všeobecná inovačná stratégia pre EÚ.

4 KOM(2007) 374, Strednodobé hodnotenie priemyselnej politiky. Príspevok k Stratégii EÚ pre rast a zamestnanosť.

a požiadavkách na bezpečnosť, ochranu zdravia, vlastnosti z organizačného hľadiska a z hľadiska životného prostredia. Normalizácia má takisto význam z hľadiska verejného záujmu, najmä pokiaľ ide o otázky bezpečnosti, zdravia, ochrany a životného prostredia. Proces tvorby noriem okrem toho musí byť v súlade s európskymi právnymi predpismi, ktoré sa týkajú hospodárskej súťaže.

Normalizácia, ktorou sa zvyčajne zabezpečuje predvídateľnosť a rovnaké podmienky, môže byť intuitívne vnímaná ako činnosť nezlučiteľná s inováciami, v prípade ktorých je snaha o zmenu a výlučnosť. Ako však vyplynulo z konzultácií so zainteresovanými stranami, **dynamická normalizácia je dôležitým činiteľom, ktorý inovácie umožňuje**. Deje sa tak rôznymi spôsobmi:

a) Normami, ktoré odrážajú súčasný stav vývoja, sa zabezpečujú **rovnaké podmienky** pre zlepšovateľov, pričom sa uľahčuje interoperabilita a hospodárska súťaž medzi novými a už jestvujúcimi výrobkami, službami a procesmi. Normy dávajú zákazníkom dôveru v bezpečnosť a vlastnosti nových výrobkov a umožňujú rozlišovať medzi výrobkami na základe odkazov na jednotlivé normalizované postupy.

b) Aj **vznik nových trhov** musí sprevádzať rozvoj nových noriem a zavedenie komplexných systémov, ako je napríklad rozširovanie internetu.

c) **Používanie noriem** prispieva k šíreniu znalostí a ľahšiemu uplatňovaniu technológií; to môže následne podnecovať inovácie, predovšetkým netechnologické inovácie v odvetví služieb.

Vďaka výraznejšej úlohe v oblasti medzinárodnej normalizácie môže **Európa** zúročiť svoje vedúce postavenie na nových trhoch a získať výhody z prvenstva na svetových trhoch.

Väčšina prínosov noriem k inováciám sa dosiahne, iba ak sa účinne zavedú normy, ktoré sú pre trh významné. **Vlastné používanie noriem je naďalej dobrovoľné** a závisí od toho, ako jednotliví účastníci trhu vnímajú svoje záujmy a svoju schopnosť tieto normy uplatňovať. Normy nemusia byť pre trh významné, pokiaľ boli nevhodne načasované alebo pokiaľ o nich trh nevie, či preto, že existujú konkurenčné normy, ktoré spôsobujú neistotu.

Európske zainteresované strany sa na normalizácii podieľajú formálne aj neformálne. Formálna normalizácia prebieha na troch úrovniach, ktoré predstavujú národné normalizačné orgány (ďalej len „NNO“), tri európske organizácie pre normalizáciu (ďalej len „EON“[5]) a medzinárodné organizácie[6]. Európska únia formálne uznala európske organizácie pre normalizáciu v smernici 98/34/ES[7]. Výrobné odvetvie sa takisto zapája do neformálnej normalizácie, ktorá prebieha v rámci stoviek fór a združení s rozličnou dĺžkou existencie, odvetvovou pôsobnosťou a územným pokrytím, ktoré je často celosvetové, a preto môže byť v rozpore s trojúrovňovou štruktúrou formálnej normalizácie.

---

5 Vo väčšine odvetví je to Európsky výbor pre normalizáciu (ďalej len „CEN“), pre oblasť elektrotechniky je to Európsky výbor pre normalizáciu v elektrotechnike (ďalej len „CENELEC“) a v oblasti telekomunikácií je to Európsky inštitút pre telekomunikačné normy (ďalej len „ETSI).

6 Medzinárodná elektrotechnická komisia (ďalej len „IEC“) v oblasti elektrotechniky, Medzinárodná telekomunikačná únia (ďalej len „ITU“) v oblasti telekomunikácií a Medzinárodná organizácia pre normalizáciu (ďalej len „ISO“) vo väčšine ostatných oblastí, ale aj Medzinárodná organizácia pre civilné letectvo, Výbor pre potravinový kódex, Centrum OSN pre uľahčovanie obchodu a elektronický obchod (ďalej len „UN-CEFACT“) atď.

7 Ú. v. ES L 204, 21.7.1998, s. 37.

Európska únia uplatňuje v oblasti normalizácie aktívnu politiku, v rámci ktorej podnecuje normalizáciu, ktorá má podporiť „lepšiu právnu reguláciu“[8] a slúžiť ako nástroj na zvýšenie konkurencieschopnosti európskych podnikov. Formálna európska normalizácia je mimoriadne dôležitá pri podpore právnych predpisov nového prístupu pre jednotný trh tovarov. Tento spôsob právnej úpravy je prínosom pri zavádzaní právnych predpisov podporujúcich inovácie, keď technické špecifikácie, ktoré umožňujú uspokojiť požiadavky právnych predpisov, vypracovávajú a v závislosti od súčasného stavu vývoja aktualizujú samotné zainteresované strany. Využívanie dobrovoľných noriem na podporu právnej úpravy v iných odvetviach napomôže odstráneniu ďalších právnych prekážok brániacich inováciám.

V odvetví služieb ešte stále existuje len obmedzený počet noriem, čo vyplýva najmä z rôznorodej a nehmotnej povahy služieb, ako aj z problémov s prístupom k normám zo strany malých a stredných podnikov (ďalej len „MSP“), ktoré v tejto oblasti prevažne pôsobia. Preto je potrebné podrobnejšie analyzovať, ako môžu normy prispieť k inováciám a rozvoju trhov služieb.

4. ÚLOHA NORIEM VO VZŤAHU K PRIORITNÝM OPATRENIAM V OBLASTI INOVÁCIÍ

Napriek tomu, že väčšina noriem vzniká z iniciatívy účastníkov trhu, EÚ očakáva, že normalizácia bude mať **významný prínos k týmto prioritným opatreniam v oblasti inovácií**:

(1) **Trvalo udržateľná priemyselná politika**: jej cieľom je zlepšenie výrobkov, procesov a služieb z hľadiska energetickej efektivity a efektivity využívania zdrojov a zvýšenie konkurencieschopnosti európskeho výrobného odvetvia. Normalizácia má dôležitú úlohu aj pri zavádzaní ekologických inovácií a technológií a pri uľahčovaní ich šírenia na jednotnom trhu a prístupu na globálne trhy[9]. Na účely informovania spotrebiteľov o vlastnostiach výrobku a poskytnutia výhod tým, ktorí opatrenia v tejto oblasti zavádzajú do praxe ako prví, bude okrem toho potrebné uplatňovať moderné referenčné hodnoty a väčšmi využívať označenia výrobkov.

Komisia vznesie požiadavky na vypracovanie noriem na podporu smernice 2005/32/ES o ekodizajne výrobkov využívajúcich energiu, meraní emisií skleníkových plynov, zavedení obnoviteľných energií, zlepšení energetického manažmentu a ďalších cieľoch v súvislosti s budúcimi iniciatívami v oblasti trvalo udržateľnej priemyselnej politiky a trvalo udržateľnej výroby a spotreby.

(2) **Vedúce trhy:** cieľom iniciatívy vedúcich trhov[10] je urýchliť vznik nových inovačných oblastí trhu[11] prostredníctvom úzkej koordinácie nástrojov inovačnej politiky. Normalizácia je jedným z kľúčových prvkov úspechu tejto iniciatívy: vedúce postavenie Európy pri vypracovávaní celosvetovo uznávaných noriem a predvídavý prístup by uľahčili rast týchto trhov v Európe a aj mimo nej. **Čas je** pre tieto trhy **rozhodujúci**, a preto je v záujme

---

8 KOM(2004) 674 o úlohe európskej normalizácie v rámci európskej politiky a právnych predpisov.

9 KOM(2004) 38, ktorým sa zavádza ETAP, Akčný plán environmentálnych technológií pre Európsku úniu.

10 KOM(2007) 860, Iniciatíva vedúcich trhov pre Európu.

11 Ako napríklad e-zdravie, udržateľné stavebníctvo a recyklovanie a obnoviteľné energie.

urýchlenia tvorby noriem potrebné vyvinúť mimoriadne sústredené úsilie, a tak umožniť ich medzinárodné prijatie.

Komisia vznesie požiadavky na vypracovanie noriem na podporu vedúcich trhov a spolu so zainteresovanými stranami zváži, ktorý typ noriem najlepšie zodpovedá potrebám z hľadiska času a medzinárodných súvislostí.

(3) **Verejné obstarávanie:** náležitým využívaním noriem pri verejnom obstarávaní sa môžu podporiť inovácie a súčasne poskytnúť správnym orgánom nástroje, ktoré potrebujú na plnenie svojich úloh. Uplatňovaním technologicky neutrálnych noriem namiesto predpisovania konkrétnych technických riešení sa obstarávateľom umožní klásť vysoké požiadavky na výkon a funkcie (napr. v súvislosti s ekologickými hľadiskami alebo dostupnosťou pre všetkých). Týmto spôsobom sa podporí hľadanie inovačných technológií, ktoré z dlhodobého hľadiska predstavujú najvýhodnejší pomer medzi kvalitou a cenou, a prostredníctvom ktorých sa súčasne zabezpečí bezpečnosť a interoperabilita.

To platí napríklad pre oblasť obrany, kde sa vnútroštátne orgány príliš často spoliehajú na jestvujúce rozdielne vnútroštátne normy, ktoré zužujú trh pre inovácie a bránia ich šíreniu. Spoločným využívaním civilných a vojenských zdrojov vychádzajúcim z uplatňovania všeobecných noriem a harmonizácie noriem pre obstarávanie obranných zariadení je možné zlepšiť efektivitu a zabezpečiť väčšie podnety k inováciám.

- *S cieľom napomôcť inováciám prostredníctvom verejného obstarávania bude Komisia podporovať využívanie usmernení a osvedčených postupov[12] zo strany európskych správnych orgánov na všetkých úrovniach.*
- *Na doplnenie iniciatívy v súvislosti s európskym trhom v oblasti obranných zariadení Komisia požiadala CEN, aby vypracoval Európsku príručku obstarávania obranných zariadení, a bude viesť členské štáty k tomu, aby ju používali.*

(4) **Začlenenie IKT do výrobného odvetvia a verejnej správy**: konkurenčné postavenie európskeho hospodárstva je možné zlepšiť prostredníctvom efektívnejšieho a účinnejšieho využívania IKT nástrojov, pričom normy sú významným predpokladom pre uskutočnenie tejto možnosti. Normy sú významným činiteľom aj v súvislosti s využívaním IKT v sociálnej oblasti, ako napr. pre e-totožnosť, e-zdravie a RFID[13].

Na základe nedávno zverejnenej štúdie o osobitných potrebách v súvislosti s politikou v oblasti normalizácie IKT pod názvom „Study on the specific policy needs for ICT standardisation“[14], sú hlavnými témami revízie politiky normalizácie v oblasti IKT:

---

12 Mimoriadny význam má dokument SEK(2007) 280 pod názvom „Guide on dealing with innovative solutions in public procurement“, ako aj súčasné normalizačné siete Europe INNOVA *http://www.europe-innova.org*

13 Rádiofrekvenčná identifikácia (Radio frequency identification)

14 http://ec.europa.eu/enterprise/ict/policy/standards/piper/full_report.pdf

a) Väčšie začlenenie subjektov, ktoré vypracovávajú neformálne normy v oblasti IKT, do normalizačného systému EÚ, tak aby bolo možné odborné znalosti členov týchto fór a združení využiť pre politiky EÚ v oblasti IKT.

b) Vytvorenie platformy na politický dialóg pre všetky zainteresované strany v oblasti normalizácie IKT.

c) Potreba zaoberať sa ďalšími stránkami, ako sú testovanie interoperability, prístup k normám a otázky ochrany práv duševného vlastníctva, s cieľom umožniť rýchle prijímanie noriem v rámci riešení pre trh.

Po konzultáciách so zainteresovanými stranami sa Komisia bude v roku 2008 snažiť dosiahnuť všeobecnú dohodu v súvislosti so spôsobom revízie politiky v oblasti normalizácie IKT, na ktorú budú nadväzovať návrhy politík, najmä pokiaľ ide o prípadné preskúmanie rozhodnutia Rady 87/95/ES o normalizácii v oblasti informačnej technológie a telekomunikácií.

Normy by mali takisto umožňovať inovácie v mnohých oblastiach, ktoré neboli spomenuté. Ide najmä o oblasti, v prípade ktorých sa stanovila potreba normalizácie v súvislosti s európskymi technologickými platformami (ďalej len „ETP“) a spoločnými technologickými iniciatívami (ďalej len „JTI“). Konkrétnymi príkladmi sú činnosti v oblasti **vesmíru, *palivových článkov a vodíka*** a ***nanotechnológií*** a činnosti spojené so systémom ***Galileo.***

5. AKO ZVÝŠIŤ PRÍNOS NORMALIZÁCIE K INOVÁCIÁM A KONKURENCIESCHOPNOSTI

Ak sa majú prípadné prínosy normalizácie plne využiť na podporu inovácií, musí sa normalizácia prispôsobiť potrebám inovácií a reagovať na výzvy vyplývajúce z globalizácie, vzniku nových hospodárskych mocností a vývoja technológií. Zodpovednosť za neustále zlepšovanie európskej normalizácie spočíva najmä na pleciach zainteresovaných strán zo súkromného sektora. Vzhľadom na význam normalizácie z hľadiska verejného záujmu však v tejto oblasti majú úlohu aj Komisia a členské štáty.

Na účel **zamerania politiky EÚ v oblasti normalizácie na inovácie** Komisia určila týchto deväť hlavných prvkov:

(1) Opätovne presadiť záväzok k **normalizácii** riadenej trhom a k dobrovoľnému využívaniu noriem. Osobitná pridaná hodnota normalizácie v súvislosti so stanovovaním technických špecifikácií v skutočnosti spočíva v dobrovoľnej spolupráci aktérov zo súkromného a verejného sektora.

Komisia vyzýva výrobné odvetvie, aby v záujme podpory inovácií a konkurencieschopnosti začalo alebo urýchlilo spoluprácu v oblasti tvorby, zavádzania a využívania noriem.

(2) Uznať **dôležitosť formálnych aj neformálnych noriem** pre inovácie. Formálny proces normalizácie, ktorý je v plnom súlade so zásadami otvorenosti, úplnosti, prehľadnosti a koherencie, a umožňuje dospieť k zhode medzi stanoviskami jednotlivých štátov a zúčastnenými stranami, je nevyhnutný. Súčasne sú však iné normy vypracované v uznávaných normalizačných organizáciách a iných organizáciách často otvorenejšie

inovatívnym technológiám, a preto hrajú dôležitú úlohu pri urýchlení ich prijatia trhom. S cieľom získať výhody oboch typov noriem, zachovať koherentnosť európskeho systému normalizácie a optimalizovať úlohu odborníkov, ktorí sú k dispozícii, je potrebné zabezpečiť bezproblémovú koordináciu činností medzi formálnymi a neformálnymi orgánmi pre normalizáciu. V tejto súvislosti je za osvedčený postup potrebné považovať spoluprácu s mnohými neformálnymi normalizačnými fórami, ktorá prebieha na európskej úrovni (ETSI) aj na medzinárodnej úrovni (ISO a IEC).

– *Komisia vyzýva európske organizácie pre normalizáciu, aby v prípade, že je to z hľadiska potrieb výrobného odvetvia a používateľov potrebné, vypracovali menej formálne produkty normalizácie.*
– *Komisia vyzýva formálne a neformálne normalizačné organizácie, aby našli spôsoby spolupráce pri plánovaní činností a pri odovzdávaní noriem na úroveň vhodnú pre daný trh (európsku alebo medzinárodnú).*

(3) Zamerať sa **tvorbu noriem pre globálny trh**. Európske výrobné odvetvie potrebuje normy, ktoré mu umožnia vstup na čoraz globalizovanejšie trhy. V dôsledku toho sa normotvorba presúva na medzinárodnú úroveň, kde je pri tvorbe noriem v spolupráci s ďalšími obchodnými partnermi v stávke oveľa viac než kedykoľvek predtým. Výrobné odvetvie sa touto strategickou výzvou musí zaoberať. Je dôležité, aby sa európske výrobné odvetvie do tvorby noriem pre globálne trhy zapojilo od samého počiatku. V tejto súvislosti by **v centre pozornosti európskych organizácií pre normalizáciu a národných normalizačných orgánov (ďalej len „NNO“) malo byť uľahčenie prispievania Európy k práci v oblasti medzinárodnej normalizácie**. Mechanizmy koordinácie medzi európskymi a medzinárodnými normalizačnými organizáciami už existujú a zainteresovaným stranám umožňujú rozhodnúť sa, či by sa medzinárodné normy mali vypracovávať na európskej alebo medzinárodnej úrovni. V dôsledku vzniku nových hospodárskych mocností, ktoré sa môžu v oblasti normotvorby na medzinárodnej úrovni postupne presadiť, a čoraz väčšieho nedostatku európskych odborníkov v niektorých oblastiach priemyslu je však potrebné neustále zvyšovať efektivitu a účinnosť európskych príspevkov na medzinárodnej úrovni.

Medzinárodné normy sú súčasťou vznikajúceho medzinárodného regulačného rámca založeného na spolupráci v oblasti právnej regulácie, zbližovaní noriem a rovnocennosti pravidiel. Tento prístup, ktorý vzniká ako výsledok dvojstranných odvetvových diskusií s tretími krajinami[15], by sa mal v spoločnom záujme EÚ a jej partnerov vrátane rozvíjajúcich sa krajín ďalej rozvíjať, tak aby sa rozdielne normy a pravidlá nestali prekážkami šírenia inovácií, hospodárskej súťaže a obchodu.

– *Komisia zvýši svoje úsilie o podporu regulačných modelov založených na využívaní dobrovoľných noriem prostredníctvom viacstranných dohôd a dvojstranných obchodných a regulačných dialógov a rozšíri záväzok našich obchodných partnerov spojený s vývojom a využívaním medzinárodných noriem.*

[15] *KOM(2007) 581 „Európsky záujem: Prosperita vo veku globalizácie“.*

– *Komisia vyzýva zainteresované strany v oblasti európskej normalizácie, aby sa výraznejšie zapojili do medzinárodnej normalizácie, aby spolupracovali pri riešení normalizačných činností a politík príslušných regiónov, a najmä, aby posilnili úlohu európskych organizácií pre normalizáciu pri zvyšovaní európskeho prínosu k medzinárodnej normalizácii.*

– *Na základe kladných skúseností európskeho odborníka v oblasti normalizácie v Číne Komisia vyzýva európske organizácie pre normalizáciu, aby predložili návrhy na zviditeľnenie európskej normalizácie na ďalších strategických trhoch a aby spolupracovali s cieľom stanoviť postupy na proaktívnu výmenu informácií o normalizácii s príslušnými regiónmi.*

(4) Uľahčiť **zahrnutie nových poznatkov do noriem**, najmä poznatkov z výskumných a inovačných programov financovaných z verejných zdrojov vrátane rámcového programu Spoločenstva pre výskum a technologický vývoj[16] (ďalej len „RTD“) a rámcového programu pre konkurencieschopnosť a inovácie (ďalej len „CIP“). Zatiaľ čo výsledky zaujímavé z hľadiska normalizácie prináša len malý počet projektov, systematickým zisťovaním a uľahčením výmeny takýchto výsledkov s príslušnými normalizačnými orgánmi sa môže urýchliť uplatňovanie nových poznatkov v priemyselnej a obchodnej sfére.

Spoločné výskumné centrum (ďalej len „SVC“) už vedie prípravný a sprievodný výskum na podporu normalizácie vo viacerých oblastiach, ako sú napríklad stavebníctvo, biologické vedy a bio- a ekotechnológie. Vďaka týmto činnostiam bolo možné vypracovať príslušné normy vrátane noriem merania a vyvinúť inovačné výrobky a služby. V tomto úsilí je nevyhnutné pokračovať s ešte väčšou intenzitou.

Vybudovanie vplyvnej európskej metrológie so spoločnými normami merania a skúšania si vyžaduje spoluprácu medzi členskými štátmi a Spoločenstvom. V tejto súvislosti sú dôležitými míľnikmi vytvorenie združenia národných metrologických ústavov (Euramet e.V.) v roku 2007 a európsky výskumný program v oblasti metrológie (ako prípadná iniciatíva na základe článku 169 Zmluvy o ES v rámci siedmeho rámcového programu pre výskum).

[16] RTD: Výskum a technologický vývoj

– *Verejné orgány pôsobiace v oblasti výskumu a inovácií by mali posúdiť tieto opatrenia:*

  – *Poskytnutie konkrétnych stimulov, ktorými sa zabezpečí zohľadnenie otázok normalizácie v plánoch činnosti verejných výskumných inštitúcií a zavedenie spoločne financovaných projektov v oblasti výskumu a technologického vývoja a inovácií.*

  – *Poskytnutie odbornej prípravy v oblasti normalizácie pre posudzovateľov a manažérov programov v oblasti výskumu a technologického vývoja a inovácií.*

  – *Systematické opatrenia zamerané na vytvorenie väzby medzi výskumnými projektmi významnými pre normalizáciu a normalizačnou obcou, a to najmä v oblastiach, ktoré boli určené za prioritné v súvislosti s vedúcimi trhmi, spoločnými technologickými iniciatívami (ďalej len „JTI“) a technologickými platformami (ďalej len „ETP“).*

– *Normalizačné organizácie sa vyzývajú, aby uľahčili prístup výskumnej obce k vydaným normám.*

– *Európske organizácie pre normalizáciu sa vyzývajú, aby vypracovali spoločný návrh opatrení na sledovanie technológií a zriadenie informačnej služby pre používateľov (helpdesk) zameraných na uľahčenie využívania výsledkov programov RTD a CIP v oblasti normalizáci Komisia je pripravená zvážiť finančnú podporu takéhoto návrhu.*

(5) Uľahčiť **prístup k normalizácii pre všetky zainteresované strany, najmä pre malé a stredné podniky**, ale aj pre používateľov/spotrebiteľov a výskumných pracovníkov. Normalizácia je účinným nástrojom, prostredníctvom ktorého sa malé a stredné podniky môžu oboznámiť so súčasným stavom vývoja, a ktorý prostredníctvom zapojenia spotrebiteľov uľahčuje prijatie inovácií trhom. Tento potenciál sa však často nevyužíva pre prekážky, ako sú zložitosť jazyka noriem, čas potrebný na zapojenie sa do tvorby noriem a náklady na jej produkty.

EÚ sa zasadzuje o to, aby do procesu tvorby noriem na európskej úrovni boli zapojené aj malé a stredné podniky. A čo viac, programy financovania „výskum pre MSP“ a „výskum pre združenia MSP“ siedmeho rámcového programu Spoločenstva pre výskum a technologický vývoj (2007 – 2013) a aj viaceré mechanizmy, ktoré boli vyvinuté v rámci kohéznej politiky EÚ, umožňujú malým a stredným podnikom a ich združeniam poskytovať vstupy pre normalizačný proces a súčasne im pomáhajú nové normy dodržiavať. Navrhujú sa tieto opatrenia:

– *Komisia podstatne zvýši finančné prostriedky na podporu koordinácie zapojenia malých a stredných podnikov do normalizácie na európskej úrovni. V rámci plánovaného návrhu právneho predpisu o podnikaní v malom (Small Business Act) Komisia stanoví podmienky s cieľom podporiť záväzok členských štátov zapojiť malé a stredné podniky do normalizácie na vnútroštátnej úrovni, ktorá je pre väčšinu MSP najprístupnejšia.*

– *Komisia vyzýva normalizačné orgány, aby si plne uvedomili dôsledky zásady „najprv myslieť v malom“, najmä pokiaľ ide o možnosť zmeniť proces normalizácie s cieľom zlepšiť prehľadnosť normalizačných činností a rovnováhu medzi nákladmi a prínosmi vyplývajúcimi zo zapojenia MSP a používateľov. Komisia vyzýva európske organizácie pre normalizáciu, aby sa snažili o spravodlivé a rovnovážne zastúpenie všetkých zainteresovaných strán v oblasti normalizácie.*

– *Malé a stredné podniky sa musia s pomocou svojich existujúcich združení a vnútroštátnych zastúpení lepšie organizovať, aby s inštitucionálnou a finančnou podporou verejných orgánov ochránili svoje záujmy v procese normalizácie.*

Pokiaľ ide o prístup k normám, MSP a ďalšie zainteresované strany čoraz častejšie uvádzajú, že náklady na kúpu noriem predstavujú problém. Niektoré normalizačné organizácie sa rozhodli, že budú všetky svoje normy (ETSI a ITU) alebo iba niektoré svoje normy (CEN a CENELEC) zverejňovať bezplatne, pričom existujú dôkazy, že týmto rozhodnutím sa šírenie noriem niekoľkonásobne zvýšilo. Ďalšie problémy sa týkajú nedostatočného počtu noriem v úradných jazykoch, nadmerného počtu vzájomných odkazov medzi jednotlivými normami a ťažkostí s určením skupiny noriem, ktorá sa na výrobok alebo proces vzťahuje.

– *Komisia vyzýva normalizačné organizácie, aby systematicky zverejňovali abstrakty európskych noriem bez obmedzenia prístupu.*

– *Komisia v súčasnosti uskutočňuje štúdiu o prístupe k európskym normám. Európske a vnútroštátne normalizačné orgány sa vyzývajú, aby prvoradú pozornosť venovali podmienkam prístupu k normám a aby v úzkej spolupráci s členskými štátmi a Komisiou zvážili svoj obchodný model s cieľom znížiť náklady na prístup k normám. Týmto spôsobom sa napokon dosiahne konečný cieľ poskytnúť bezplatný prístup k normám vypracovaným na podporu právnych predpisov a politík EÚ.*

(6) V rámci politiky EÚ je potrebné väčšmi sa zaoberať prekážkami, ktoré bránia skutočnému **zavedeniu a účinnému využívaniu noriem**, ako sú napríklad ich nedostatočné zviditeľnenie, ich zložitosť, neistota, pokiaľ ide o dodržiavanie normy, alebo existencia konkurenčných noriem.

Komisia bude prostredníctvom normalizačných sietí Europe Innova výraznejšie podporovať koordináciu využívania noriem v inovačných výrobkoch a obchodných postupoch.

(7) Rovnako ako normalizácia, aj **práva duševného vlastníctva** (ďalej len „PDV“) podnecujú inovácie a uľahčujú šírenie technológií. Tieto spoločné ciele sa však v prípade normalizácie a práv duševného vlastníctva dosahujú odlišnými prostriedkami, a preto je potrebné náležitú pozornosť venovať vzájomným súvislostiam medzi PDV a normalizáciou.

Komisia podporuje názor, že k normy by mali byť všeobecne prístupné a uplatniteľné, pričom PDV by sa mali v procese normalizácie zohľadniť, tak aby sa zabezpečila rovnováha medzi záujmami používateľov noriem a právami

vlastníkov duševného vlastníctva. Vo všeobecných usmerneniach pre spoluprácu[17] medzi ES a EZVO a európskymi organizáciami pre normalizáciu sa EON zaviazali zabezpečiť, aby účastníci trhu mohli využívať normy vrátane všetkých PDV v nich obsiahnutých za spravodlivých, primeraných a nediskriminačných podmienok. Zainteresované strany v oblasti normalizácie, ku ktorým patria aj verejné orgány, sa však museli vyrovnať s otázkami, ktoré vyplynuli zo vzájomného pôsobenia práv duševného vlastníctva a noriem, a to najmä v oblasti IKT.

– *Komisia vyzýva európske organizácie pre normalizáciu, aby pokračovali vo svojich snahách o uplatňovanie politiky spravodlivých, primeraných a nediskriminačných podmienok v praxi a vyvinuli mechanizmy na zabránenie zneužívania procesu normotvorby.*

– *Komisia zadá prieskumovú štúdiu s cieľom analyzovať vzájomné pôsobenie práv duševného vlastníctva a noriem.*

(8) Účinný systém európskej normalizácie má rozhodujúci prínos pre európske výrobné odvetvie, vlády a občanov. **Ústredným prvkom normalizácie v Európe sú európske organizácie pre normalizáciu, pričom** osobitnú pozornosť si vyžadujú **prebiehajúce procesy** ich **reformy**. ETSI pokračuje v zavádzaní odporúčaní svojej revíznej skupiny na vysokej úrovni z roku 2004 a CEN a CENELEC začínajú zavádzať do praxe prvé odporúčania, ktoré vyplynuli z aktivity pod názvom Budúcnosť európskej normalizácie (Future Landscape of European Standardisation). Tieto iniciatívy sú správne načasované. Pravdaže, európske organizácie pre normalizáciu a ich členovia sa väčšinou uvedených bodov musia zaoberať v rámci svojho reformačného procesu.

[17] General guidelines for the co-operation between CEN, CENELEC and ETSI and the European Commission and the European Free Trade Association, ktoré boli podpísané 28. marca 2003. Ú. v. EÚ C 91, 16.4.2003, s. 7.

Komisia vyzýva európske organizácie pre normalizáciu, aby ambiciózne pokračovali so svojom reformnom úsilí, najmä, aby sa zaoberali týmito otázkami:

a) *V prípade potreby by sa zainteresované strany mali výraznejšie zapojiť do riadenia formálnej normalizácie na európskej úrovni.*

b) Je potrebné preskúmať súčasné postupy tvorby noriem s cieľom ďalej zrýchliť proces normotvorby, zabezpečiť proaktívne stanovovanie priorít v oblastiach, ktorými je potrebné sa zaoberať na základe potrieb výrobného odvetvia a používateľov, a určiť typ produktov, ktoré treba vypracovať. Komisia vyzýva európske organizácie pre normalizáciu a NNO, aby v prípade nových aktivít v oblasti normalizácie systematicky uprednostňovali európsku úroveň, čím sa predíde prípadným omeškaniam vyplývajúcim z prípravných prác na vnútroštátnej úrovni.

c) Zo zbližovania technológií a uplatňovania IKT v mnohých ďalších technických oblastiach vyplýva potreba spolupráce medzi normalizačnými orgánmi, ktoré boli zvyčajne zodpovedné za jednu z oblastí, ako sú elektrotechnika, telekomunikácie či iné technológie. Komisia vyzýva európske organizácie pre normalizáciu, aby v záujme normalizácie v oblastiach, v ktorých dochádza k zbližovaniu technológií, vybudovali spoločné prevádzkové štruktúry, ako sú napríklad spoločné technické orgány.

d) Je potrebné posilniť európsku identitu a zviditeľniť európsku normalizáciu v rámci Európy a aj vo svete.

e) V rámci prebiehajúceho dialógu s európskymi organizáciami pre normalizáciu a ich zainteresovanými stranami bude Komisia v spolupráci s členskými štátmi sledovať a podporovať reformačný proces EON.

(9) Zameranie európskej normalizácie sa musí meniť v závislosti od vyvíjajúcich sa potrieb európskeho hospodárstva a európskej spoločnosti a od dramatických zmien medzinárodného politického a hospodárskeho prostredia. Zatiaľ čo Komisia vyzýva všetky zainteresované strany v oblasti normalizácie, aby spolupracovali pri zavádzaní opatrení navrhovaných v tomto oznámení, zo súčasných a budúcich výziev vyplýva potreba podrobne sa zaoberať rozsahom pôsobnosti a úlohou európskej normalizácie v čoraz globálnejšom kontexte a prípadne aj potreba aktualizovať jej súčasný právny základ.

Komisia zriadi skupinu odborníkov na vysokej úrovni, ktorej úlohou bude stanoviť budúci rozsah pôsobnosti a úlohu európskej normalizácie a vypracovať strategické odporúčania na nasledujúce desaťročie.

6. ZÁVER A ĎALŠIE KROKY

Komisia očakáva, že európske normalizačné orgány, výrobné odvetvie a všetky zainteresované strany v oblasti normalizácie sa budú zaoberať opatreniami stanovenými v tomto oznámení. V súvislosti s príslušnými iniciatívami a dialógmi EÚ prediskutuje Komisia s členskými štátmi, výrobným odvetvím, normalizačnými orgánmi a ďalšími príslušnými zainteresovanými stranami, ako by bolo najlepšie ciele stanovené v tomto oznámení dosiahnuť. Na základe týchto diskusií bude aktualizovaný priebežný akčný plán európskej normalizácie[18].

[18] http://ec.europa.eu/enterprise/standards_policy/action_plan/index.htm

FINANČNÝ VÝKAZ

1. NÁZOV NÁVRHU:

Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru „Smerom k zvýšeniu prínosu normalizácie pre inovácie v Európe“.

2. RÁMEC ABM / ABB

2.1 Vnútorný trh pre tovar a sektorové politiky
2.2 Konkurencieschopnosť, priemyselná politika, inovácia a podnikanie

3. ROZPOČTOVÉ POLOŽKY

3.1. Rozpočtové položky [prevádzkové položky a súvisiace položky technickej a administratívnej pomoci (predtým položky B..A)] vrátane ich názvov:

a) 02.03.04 Štandardizácia
02.01.04.02 Štandardizácia, výdavky na administratívne riadenie
b) 02.02.01 Rámcový program pre konkurencieschopnosť a inovácie (ENTR)

3.2. Trvanie akcie a finančného vplyvu:

Trvalé / návrh nemá finančný vplyv (nie je potrebné zvýšiť rozpočtové prostriedky).

3.3. Rozpočtové charakteristiky:

Rozpočtová položka	Druh výdavkov		Nové	Príspevok EZVO	Príspevky kandidátskych krajín	Výdavková kapitola vo finančnom výhľade
020304	Nepovinné	Dif.[19]/[20]	NIE	NIE	NIE	č. 1a
020201	Nepovinné	Dif./	NIE	ÁNO	ÁNO	č. 1a
02010402	Nepovinné	Nedif.	NIE	NIE	NIE	č. 1a

[19] Diferencované rozpočtové prostriedky.
[20] Nediferencované rozpočtové prostriedky (ďalej len „NRP“).

4. ZHRNUTIE ZDROJOV

4.1. Finančné zdroje

4.1.1. Zhrnutie viazaných rozpočtových prostriedkov (VRP) a platobných rozpočtových prostriedkov (PRP)

(Opatrenia uvedené v oznámení Komisie budú financované v rámci jestvujúcich programov, v dôsledku zavedenia navrhovaných opatrení sa nepredpokladá zmena rozpočtových potrieb).

v mil. EUR (zaokrúhlené na 3 desatinné miesta)

Druh výdavkov	Oddiel č.		2008	2009	2010	2011	2012	2013 a nasl.	Spolu
Prevádzkové výdavky (020304 a 020201)									
VPR 020201 Viazané rozpočtové prostriedky (VRP) 020304	8.1.	a	1,0 18,5	2,65 20,5	2,65 23,00	2,65 24,00	2,65 24,5	2,65 24,5	
PRP 020201 Platobné rozpočtové prostriedky (PRP) 020304		b	1,0 20,4	2,65 20,5	2,65 23,00	2,65 24,00	2,65 24,5	2,65 24,5	
Administratívne výdavky zahrnuté v referenčnej sume[21] (02010402)									
Technická a administratívna pomoc (NRP) 020304	8.2.4.	c	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	
CELKOVÁ REFERENČNÁ SUMA									
Viazané rozpočtové prostriedky		a+c	**19,8**	**23,65**	**26,15**	**27,15**	**27,65**	**27,65**	
Platobné rozpočtové prostriedky		b+c	**21,7**	**23,65**	**26,15**	**27,15**	**27,65**	**27,65**	
Administratívne výdavky <u>nezahrnuté</u> v referenčnej sume[22]									
Ľudské zdroje a súvisiace výdavky (NRP)	8.2.5.	d	neuplatňuje sa						
Administratívne náklady nezahrnuté v referenčnej sume (NRP) okrem nákladov na ľudské zdroje a súvisiacich nákladov	8.2.6.	e	neuplatňuje sa						

[21] Výdavky, ktoré spadajú do článku xx 01 04 hlavy xx.
[22] Výdavky, ktoré spadajú do kapitoly xx 01okrem výdavkov podľa článkov xx 01 04 alebo xx 01 05.

Celkové orientačné finančné náklady na akciu

VRP vrátane nákladov na ľudské zdroje SPOLU		a+c +d+ e	**19,8**	**23,65**	**26,15**	**27,15**	**27,65**	**27,65**	
PRP vrátane nákladov na ľudské zdroje SPOLU		b+c +d+ e	**21,7**	**23,65**	**26,15**	**27,15**	**27,65**	**27,65**	

4.1.2. Zlučiteľnosť s finančným plánovaním

☑ Návrh je zlučiteľný s platným finančným plánovaním.

4.1.3. Finančný vplyv na príjmy

☑ Návrh nemá finančný vplyv na príjmy.

4.2. Ľudské zdroje – pracovníci zamestnaní na plný pracovný čas (vrátane úradníkov, dočasných zamestnancov a externých pracovníkov) – pozri podrobné informácie v bode 8.2.1.

Ročné požiadavky	Rok n	n + 1	n + 2	n + 3	n + 4	n + 5 a nasl.
Počet ľudských zdrojov spolu	neuplat ňuje sa					

Návrh nemá vplyv na ľudské zdroje.

5. CHARAKTERISTIKY A CIELE

5.1. Potreby, ktoré sa majú uspokojiť v krátkodobom alebo dlhodobom horizonte

V oznámení sa uvádza viacero opatrení, na ktoré budú potrebné finančné prostriedky z rozpočtu Spoločenstva:

a) opatrenia, ktoré budú financované z rozpočtových položiek 020304 „Štandardizácia“ a 02010402 „Štandardizácia, výdavky na administratívne riadenie“:

* vytvorenie a zavedenie normalizačných programov na podporu trvalo udržateľnej priemyselnej politiky a vedúcich trhov (trvalo udržateľné stavebníctvo, e-zdravie, ochranné textílie, biovýrobky, recyklovanie, obnoviteľné energie atď.)

* väčšie zviditeľnenie európskej normalizácie, najmä na strategicky dôležitých trhoch

* zriadenie činností sledovania technológií a informačnej služby pre používateľov (helpdesk) zo strany európskych organizácií pre normalizáciu

b) opatrenie, ktoré sa má financovať z rozpočtovej položky 020201 – CIP (ENTR): zvýšenie finančnej podpory pre koordináciu zástupcov MSP v oblasti normalizácie na európskej úrovni. V rozhodnutí Komisie z 10. decembra 2007,

ktorým sa ustanovuje program pre podnikanie a inovácie na rok 2008, bola vyčlenená čiastka vo výške 1 milióna EUR. V nasledujúcich rokoch bude potrebné túto čiastku ďalej zvyšovať až na 2,65 milióna za rok (orientačná čiastka).

Tieto opatrenia [a) and b)] budú financované formou prerozdelenia finančných prostriedkov v rámci uvedených rozpočtových položiek a nevyžiadajú si žiadne zmeny súčasného viacročného finančného plánu.

5.2. Pridaná hodnota v prípade zapojenia Spoločenstva, zlučiteľnosť návrhu s inými finančnými nástrojmi a možná synergia

Spolufinancovanie zo strany Spoločenstva umožní normalizačným orgánom vypracovať potrebné európske normy v požadovanom čase.

Spolufinancovaním činností sledovania technológií a zriadenia informačnej služby pre používateľov (helpdesk) sa umožní zriadenie a údržbu európskej infraštruktúry na sledovanie technológií, ktorá bude k dispozícii na účely normalizácie, a podporí sa využívanie výsledkov výskumu pri tvorbe noriem.

Vďaka vyššej finančnej podpore zapojenia MSP sa zlepší prístup európskych MSP k európskym a medzinárodným aktivitám v oblasti normalizácie a vznikne synergický efekt vyplývajúci zo zapojenia zástupcov MSP na vnútroštátnej úrovni.

5.3. Ciele, očakávané výsledky a súvisiace ukazovatele návrhu v kontexte rámca ABM

Cieľom uvedených opatrení bude podpora vypracovania medzinárodných a európskych noriem v kľúčových oblastiach inovácií a ich využívania zainteresovanými stranami. Včasným zapojením európskych zainteresovaných strán vrátane MSP a využitím ich vstupov sa zlepší konkurencieschopnosť európskeho výrobného odvetvia. Ukazovatele: uskutočnenie príslušných normalizačných programov; zverejňovanie noriem; zaradenie nových tém v rámci normalizácie zohľadňujúc výsledky výskumu.

5.4. Spôsob implementácie (orientačný)

☑ ***Centralizované hospodárenie***

☑ priamo na úrovni Komisie

6. MONITOROVANIE A HODNOTENIE

6.1. Systém monitorovania

6.2. Hodnotenie

6.2.1. Hodnotenie ex-ante

Ex-ante hodnotenie financovaných činností bude prebiehať v súlade s finančnými pravidlami pre jednotlivé opatrenia.

6.2.2. Opatrenia prijaté po strednodobom hodnotení/hodnotení ex-post (znalosti získané z podobných predchádzajúcich skúseností)

Neuplatňuje sa.

6.2.3. Podmienky a pravidelnosť budúcich hodnotení

Každých päť rokov v súlade s článkom 6 ods. 2 rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady 1673/2006/ES z 24. 10. 2006.

7. OPATRENIA PROTI PODVODOM

Uplatňovanie rozhodnutia 1673/2006/ES, článku 7.

8. PODROBNÉ ÚDAJE O ZDROJOCH

8.1. Ciele návrhu z hľadiska ich finančných nákladov

Neuplatňuje sa.

8.2. ADMINISTRATÍVNE VÝDAVKY

8.2.1. Počet a druh ľudských zdrojov

Druhy pracovných miest		Zamestnanci poverení riadením akcie za využitia existujúcich a/alebo dodatočných zdrojov (**počet pracovných miest/plných pracovných úväzkov**)					
		Rok n	Rok n+1	Rok n+2	Rok n+3	Rok n+4	Rok n+5
Úradníci a dočasní zamestnanci[23] (XX 01 01)	A*/AD	neuplatňuje sa					
	B*, C*/AST	neuplatňuje sa					
Zamestnanci financovaní[24] podľa článku XX 01 02		neuplatňuje sa					
Iní zamestnanci[25] financovaní podľa článku XX 01 04/05		neuplatňuje sa					
SPOLU							

[23] Náklady, ktoré NIE sú zahrnuté v referenčnej sume.
[24] Náklady, ktoré NIE sú zahrnuté v referenčnej sume.
[25] Náklady, ktoré sú zahrnuté v referenčnej sume.

8.2.2. Opis úloh vyplývajúcich z akcie

Neuplatňuje sa.

8.2.3. Pôvod ľudských zdrojov (štatutárny)

8.2.4. Ostatné administratívne výdavky zahrnuté v referenčnej sume (XX 01 04/05 – Výdavky na administratívne riadenie)

v mil. EUR (zaokrúhlené na 3 desatinné miesta)

Rozpočtová položka (číslo a názov)	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013 a nasl.	SPOLU
1. Technická a administratívna pomoc (vrátane súvisiacich nákladov na zamestnancov)							
Výkonné agentúry[26]							
Iná technická a administratívna pomoc	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	
- *intra muros*							
- *extra muros*							
Technická a administratívna pomoc spolu							

[26] Uveďte odkaz na konkrétny legislatívny finančný výkaz pre príslušné výkonné agentúry.

8.2.5. Finančné náklady na ľudské zdroje a súvisiace náklady nezahrnuté v referenčnej sume

v mil. EUR (zaokrúhlené na 3 desatinné miesta)

Druh ľudských zdrojov	Rok n	Rok n+1	Rok n+2	Rok n+3	Rok n+4	Rok n+5 a nasl.
Úradníci a dočasní zamestnanci (XX 01 01)	neuplatňuje sa					
Zamestnanci financovaní podľa článku XX 01 02 (pomocní zamestnanci, vyslaní národní experti, zmluvní zamestnanci atď.) (uveďte rozpočtovú položku)	neuplatňuje sa					
Náklady na ľudské zdroje a súvisiace náklady (NEZAHRNUTÉ v referenčnej sume) spolu	**neuplatňuje sa**					

Výpočet – ***Úradníci a dočasní zamestnanci***

Neuplatňuje sa.

Výpočet – Zamestnanci financovaní podľa článku XX 01 02

Neuplatňuje sa.

8.2.6. Ostatné administratívne výdavky nezahrnuté v referenčnej sume

v mil. EUR (zaokrúhlené na 3 desatinné miesta)

	Rok n	Rok n+1	Rok n+2	Rok n+3	Rok n+4	Rok n+5 a nasl.	SPOLU
XX 01 02 11 01 – Služobné cesty	neuplatňuje sa						
XX 01 02 11 02 – Zasadnutia a konferencie	neuplatňuje sa						
XX 01 02 11 03 – Výbory[27]	neuplatňuje sa						
XX 01 02 11 04 – Štúdie a konzultácie	neuplatňuje sa						
XX 01 02 11 05 – Informačné systémy	neuplatňuje sa						
2 Ostatné výdavky na riadenie (XX 01 02 11) spolu	neuplatňuje sa						
3 Ostatné výdavky administratívnej povahy (spresnite uvedením odkazu na rozpočtovú položku)	neuplatňuje sa						
Administratívne náklady (NEZAHRNUTÉ v referenčnej sume) okrem nákladov na ľudské zdroje a súvisiacich nákladov spolu	neuplatňuje sa						

Výpočet – ***Ostatné administratívne výdavky nezahrnuté v referenčnej sume***

[27] Uveďte druh výboru a skupinu, ku ktorej patrí.